

Predikan på Johannes döparens dag 2018-06-24
Västerortskyrkan "Den högstes Profet"
Evangeliet enligt Lukas kapitel 1, vers 5 - 17

På den tiden då Herodes var kung i Judéen fanns det i Avias avdelning en präst som hette Sakarias. Hans hustru härstammade från Aron och hette Elisabet. De var båda rättfärdiga inför Gud och levde oförvitligt efter alla Herrens bud och föreskrifter. De var barnlösa eftersom Elisabet var ofruktsam, och båda var till åren. En gång när turen hade kommit till hans avdelning och han fullgjorde sin prästtjänst inför Gud var det han som efter den sedvanliga lottningen bland prästerna skulle gå in i Herrens tempel och tända rökelseoffret. Allt folket stod utanför och bad medan offret pågick. Då visade sig Herrens ängel för honom, till höger om rökelsealtaret. Sakarias blev förskräckt vid denna syn och fruktan föll över honom. Men ängeln sade till honom: "Var inte rädd, Sakarias, din bön har blivit hörd. Din hustru Elisabet skall föda en son åt dig, och du skall ge honom namnet Johannes. Han skall bli din glädje och fröjd, och många kommer att glädja sig över hans födelse. Ty han skall bli stor inför Herren; vin och starka drycker skall han aldrig dricka, han skall uppfyllas av helig ande redan i moderlivet, och han skall få många i Israel att vända tillbaka till Herren, deras Gud. Och han skall gå före honom med Elias ande och kraft, för att vända fädernas hjärtan till deras barn och ge de ohörsamma ett rättfärdigt sinne, så att Herren får ett folk som är berett."

Det slår mig nu och då att det här med predikan är lite udda och märkligt. Vi läser en text från för länge länge sen, i runda slängar 2000 år sen, och så ska predikanten ha nåt att säga utifrån den texten. Jag har gjort det väldigt många gånger men

drabbas nu och då av tanken att det är ganska udda och lite märkligt. Inte så att jag på något sätt tycker detta med predikan är dåligt, tvärtom, men om en som jag har att formulera något som ska vara vettigt med en mycket gammal text från ett helt annat sammanhang som utgångspunkt ca 34 gånger om året så måste det för att vara tillräckligt bra, då och då få uppfattas som udda och märkligt. Det kan vara ett sätt att inte ta vare sig texten eller uppdraget eller det som sägs på alldeles för stort allvar. Jag brukar tänka att jag försöker vara så uppriktig som möjligt då jag predikar, i alla fall i den stunden. Samtidigt tänker jag alltid att predikan är inget annat än det du och andra hör. Det är hos lyssnaren orden landar, landar bra eller landar dåligt, och det har predikanten ingen makt över. Och så ska det vara.

Dessutom är det ju väldigt svårt att som församling höra en text, oftast, för första gången och sedan hänga med i tankar, tolkningar och ord.

Vad var det egentligen texten handlade om, vilka detaljer kommer vi ihåg och hur viktiga var de och vad har texten i all sin dar med kyrkoårets tema att göra.

Kommer ni ihåg vad jag läste nyss? Kommer ni t.ex. ihåg på vilken sida om rökelsealtaret Herrens ängel visade sig för Sakaria? Är det viktigt? Om inte, varför berättar Lukas det. Lukas har en otroligt hög svansföring och ambition i sitt återgivande av det som hände runt Jesus. Han skriver så här i de verser som föregår den text vi nyss lyssnade till, kanske kommer ihåg eller har glömt det mesta av. Han skriver: *Många har redan sökt ge en samlad skildring av de stora händelser som ägt rum ibland oss, så som de har berättats för oss av*

dem som från första stund var ögonvittnen och blev ordets tjänare, och efter att grundligt ha satt mig in i allt ända från början har nu också jag beslutat att i rätt ordning skriva ner det för dig, högt ärade Theofilos, för att du skall förstå att de upplysningar du har fått är tillförlitliga.

Ord och inga visor! Ett bibelcitат som jag ofta använder för att förklara att vi inte kan, inte ska, inte mår bra av att läsa Bibeln utifrån att varje ord, varje mening, varje berättelse är sann i den mening som Lukas beskriver att hans återgivning är. För om Lukas verkligen har gjort det han i inledningen av sitt evangelium påstår så har Matteus, Markus och Johannes misslyckats och då kan vi inte lita på deras återgivning. För både nu och då så berättar de tre om *"de stora händelserna som ägt rum"* i en helt annan ordning och också med ett annorlunda innehåll.

Förresten så stod Herrens ängel på höger sida av rökelsealtaret.

Syftet med berättelsen just denna söndag är att placera in ett litet barns tillblivelse i ett stort sammanhang. Det barn som Sakarias och Elisabet så märklіgt blir medvetna om att de ska få är å ena sidan som vilket barn som helst men ska komma att spela en stor roll i den historia som vi kallar Guds frälsningshistoria, den komprimerade berättelse från tidernas begynnelse till nu som syftar till att skapa tro på att Gud, skapare, upprättare och livgivare, alltid funnits och finns idag för livets skull, för människors skull, för din och min skull, ja för hela världens skull. I denna komprimerade historia finns det ett skeende som rymmer ett antal profeter, människor som bidragit till att tydliggöra Guds vilja med världen. Det började

med Jesaja som vi hörde berättas om tidigare i gudstjänsten, han med en stark självkänsla som beskrev sin egen historia så här:

Hör på mig, ni fjärran länder, lyssna, ni avlägsna folk! Herren kallade mig redan i moderlivet, han nämnde mig vid namn redan i min mors sköte. Han gjorde min tunga till ett skarpt svärd och gömde mig under sin skyddande hand, han gjorde mig till en vass pil, som han förvarade i sitt koger.

Och den siste i raden av profeter i Bibelns berättelser är just Johannes döparen vars tillblivelse vi läst om idag.

Jag har alltid ställt mig lite undrande till varför det måste vara så stora ord runt dessa profeter. Det är som om de måste få en auktoritet, en giltighet ända från konceptionen och hela vägen genom livet. Liksom för att skapa ett förbehåll som gör att de blir lyssnade på. Det känns inte riktigt äkta och genuint på nåt sätt. Som om orden inte skulle vara nog.

Profeter har att utifrån en omvärldsanalys och en tro på Gud formulera vägen vidare. Det är inte så att de "bara" får ett budskap som de helt utan egen tanke förmedlar vidare. Det kan nu och då framstå så och inte minst för att många profetior i Bibeln och många s.k. profetior genom tiderna in i vår tid börjar med de förpliktigande orden "Så säger Herren..." På samma sätt som beskrivningar av profeter oftast varit stora på gränsen till idealiserande så är detta sätt att börja ett budskap lite för mycket.

För egen del drar jag alltid öronen åt mig när en text eller ett tal börjar med orden "Så säger Herren".

Jag minns när en församling i Uppland skulle kalla ny pastor och den pastor som var på förslag var lite kontroversiell. Vi som kände honom väl skulle nog kunnat kalla honom profet, något som han själv aldrig skulle gått med på. Hursomhelst... alla i församlingen uppskattade honom inte och så kan det givetvis vara eller så är det givetvis.

På församlingsmötet gick en man upp för att tala emot att den föreslagna pastorn skulle kallas och han sa att Gud hade talat till honom på morgonen och budskapet var att församlingen skulle säga Nej till förslaget. Då gick en annan medlem upp och sa "Va märkligt, i morse talade Gud till mig och sa att vi ska tacka Ja till förslaget".

Och så var de tillbaka på ruta ett; 0-0.

Troligen var det så att båda hittade på det de sa. Att den andre mannen gjorde det, det vet jag för det har han berättat.

Ska det verkligen behövas ett förord, ett förbehåll, för att lyssnare ska ta till sig det som sägs?

Mycket dumt har sagts med ett sådant, många gånger maktrelaterat, förbehåll.

Tänk om det som sägs kan få stå för sig själv och att varje lyssnare lyssnar med ett så öppet sinne att han eller hon kan göra en rimlig bedömning.

Om vi nu inte vågar lita på självutnämnda profeter men, som jag, ändå vill tro att de finns människor som förmår lämna sina egoistiska förbehåll, analysera världen och skeendet, söka förståelse i den vi kallar Gud, i kärleken som övervinner allt.

Om dessa människor finns, här och nu, mitt ibland oss vilka är de?

När gamla testamentets, det gamla förbundets, profeter radas upp så avslutas alltså raden med Johannes, kusinen från landet. För visst var det så han blev beskriven, en udda, lite egen figur. Han åt inte som andra, han drack inte som andra, han klädde sig inte som andra. Men hans ord var skarpa och hans förståelse och analys av samtiden var knivskarp. I mina ögon är han mer lik Narren och Gycklaren än den store profeten. Det är som om ett nytt drag hos profeterna kommer in med Johannes. Kanske för att han var den siste med siktet ställt på att Gud skulle bli människa, inkarnationen, Jesu födelse, liv, död och liv igen.

Narren och Gycklaren har man i alla tider kunnat lyssna på, man har kunnat lyssna till punkt. Narren och Gycklaren är inte hotfulla, lockar inte till motargumentation. Narren och Gycklaren lockar in sina lyssnare i en trygghet och där, när vi har sänkt garden lite... så får vi höra sanningar och kan ta dem till oss.

Så var det vid hoven förr i tiden men då var det som om makten alltid hade sista ordet. Men ändå framstod många hovnarrar som genuina sanningssägare. Vi har mött dem på teatrar, i gathörn och i modern tid på stand-up-scener. Vi kan möta dem i TV, på radio, i poddar... dessa gycklare och narrar som då och då säger sanningar, levererar profetiska budskap som gör klart för oss hur det står till och vad vi kan göra för att det ska stå bättre till. Det jag tror skiljer dagens profeter från den bibliska tidens profeter är att ingen ÄR profet idag. Ingen kan klara av att leva med det epitetet.

Det är troligen så att ingen riktigt vet om de bär den gåvan, att kunna profetera; göra en omvärldsanalys och staka ut vägen. Det är som om gåvan fungerar bäst då den inte är rubricerad.

Kanske bor det en liten profet i oss var och en. I alla fall nu och då. Kanske ska vi vara mindre rädda att säga som vi tror det är och som vi tror det borde bli. Inte minst ett valår som detta. Kanske ska vi lita mer på vår gudagivna godhet, vår förmåga att sätta andra framför oss själva, vår omvärldsanalys. Kanske ska vi strunta i vår ängslighet, vår osäkerhet att inte kunna argumentera, vår svaga självkänsla. Kanske ska vi våga tro att det är vi, det är grannen, det är gycklaren och narren som har tillgång till det profetiska.

I veckan fick jag låna en bok av en vän på Kafét här i kyrkan. En liten diktsamling från sent 1800-tal. Emily Dickinson har skrivit dikterna och Patrik Reuterswärd har översatt dem till svenska. Jag bläddrade lite i boken i torsdags och snubblade över denna dikt

*Den som ej funnit himlen här
Finner den inte ovan heller
Ty änglar hyr i huset intill vårt
Vart än vi kosan ställer*

En dikt från 1883 som lockar till tanken att Gud, kärlekens och godhetens Gud, rättvisans och hoppets Gud ska vi inte söka långt där borta utan kan mycket väl vara den som *hyr i huset intill vårt*.

Anders Frostensson fångar samma tanke i den lilla stora psalmen *Högt i stjärnehimlen*. Psalm 25